

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

Кужди Тетяни Іванівни

на дисертаційну роботу Калиновського Андрія Олеговича

**“Економічне оцінювання відновлення авіаційної техніки
авіаремонтними підприємствами”,**

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

На сьогодні, світовий ринок авіації розвивається стрімко та невпинно, і разом з ним зростає попит на послуги із технічного обслуговування та відновлення об'єктів авіаційної техніки. Зважаючи на прогнози світового ринку авіації щодо збільшення потреби у авіаційній техніці та підвищення середніх щорічних темпів зростання як пасажирських авіаперевезень, так і вантажних перевезень, стає очевидним, що розвиток інфраструктури технічного забезпечення та модернізації авіаційної техніки є вкрай необхідним для будь-якої країни.

Враховуючи це, розвиток авіаційно-технічного комплексу України є стратегічно важливим та перспективним, оскільки приносить не тільки прибутки, а й сприятиме підвищенню якості технічного обслуговування й ремонту авіаційної техніки, безпеці польотів при експлуатації авіаційної техніки та дотриманню державних вимог зі збереження льотної придатності.

Однією з ключових проблем авіаційно-технічного комплексу країни є проблема забезпечення та оновлення ресурсу об'єктів авіаційної техніки. Особливої актуальності вона набуває при наявності значного парку старіючої авіаційної техніки. Єдиним засобом забезпечити продовження експлуатації авіаційної техніки є ефективно її відновлення через підвищення якості

технічного обслуговування й ремонту, а також контроль технічного стану при ремонтах та в процесі експлуатації.

Авіаційний комплекс країни включає підприємства авіаційної промисловості та авіаційного транспорту, має розгалужену інфраструктуру технічного забезпечення авіаційної техніки – авіаремонтні заводи, підприємства з надання авіатехнічних послуг, які покликані забезпечувати справний технічний стан авіатехніки та безпеку польотів відповідно до національних вимог. Проте, щоб забезпечити міжнародні вимоги, підвищити ефективність функціонування інфраструктури технічного забезпечення авіаційного транспорту, існує потреба реформування та оновлення інфраструктури технічного забезпечення об'єктів авіаційної техніки з метою прискорення розвитку та підвищення конкурентоспроможності авіаційно-технічного комплексу країни.

Позитивно оцінюючи наукові дослідження із вказаної проблематики, слід зазначити, що окремі теоретичні та прикладні аспекти щодо оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами потребують комплексного наукового дослідження та обґрунтування. Зокрема, існує необхідність у розробленні спеціальної системи інтегральних оцінок для аналізування економічної ефективності відновлення авіаційної техніки.

У цьому контексті дисертаційна робота Калиновського А. О., яка присвячена проблематиці економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами, безумовно є актуальною для економічної науки і своєчасною для вітчизняного авіаційно-технічного комплексу країни. Комплексність, послідовність та логіка наведених аргументів свідчить про актуальність, наукову значимість і практичну направленість представленого дисертаційного дослідження.

Слід зазначити, що дисертація пов'язана з планами науково-дослідних робіт Національного університету "Львівська політехніка", зокрема з науковими темами кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності "Проблеми формування систем менеджменту в умовах європейської інтеграції" (номер державної реєстрації 0118U000346) та кафедри теоретичної та

прикладної економіки “Проблеми конкурентного розвитку національної економіки та суб’єктів господарювання” (номер державної реєстрації 0116U004113).

В межах науково-дослідних робіт здобувачем обґрунтовано застосування інтегрального показника оцінювання економічної ефективності інформаційної діяльності авіаремонтних підприємств, а також представлено розрахунки ефективності застосування людського капіталу авіаремонтними підприємствами.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації та виносяться на захист, є теоретично обґрунтованими та містять результати їх практичного використання. Виклад дисертаційного матеріалу супроводжується критичним оглядом та посиланням дисертанта на результати наукових робіт вітчизняних та закордонних науковців за обраною темою, вдалим застосуванням загальнонаукових принципів проведення досліджень, використанням сучасного методичного інструментарію та засобів обробки вихідної інформації.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується застосуванням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т.ч. нормативно-правових актів, офіційних статистичних даних, які використано для оцінювання економічної ефективності відновлення авіаційної техніки, а також монографій, численних наукових публікацій вітчизняних та іноземних вчених-економістів, інтернет-джерел.

В дисертаційній роботі удосконалено концептуальні засади понять “ремонт” та “відновлення” авіаційної техніки (с. 48), визначено існування кількох найпоширеніших підходів до визначення категорії “ефективність” на рівні підприємства (с.55-70), досліджено чинники впливу на ефективність відновлення авіаційної техніки та запропоновано нові класифікаційні ознаки (с.71-83), здійснено аналізування макроекономічних передумов підвищення

економічної ефективності відновлення авіаційної техніки, досліджено перспективи діяльності українських авіаремонтних підприємств у контексті розвитку глобальної авіаційної галузі та наведено прогнози обсягів збуту літаків на 2017-2036 рр. (с.88-104). Також автором досліджено систему елементів авіаційно-технічного комплексу України та представлено результати його діяльності (с.105-108), що дозволило сформувавши SWOT-аналіз авіаційної галузі України (с.109-114). У роботі представлено дані авіаційної статистики в Україні (с.115-119), що дозволили сформувавши пропозиції в інформаційній сфері для зменшення кількості негативних авіаційних подій (с.120-132), здійснено економічне оцінювання ефективності відновлення авіаційної техніки вітчизняними авіаремонтними підприємствами (с.146-152).

У дисертації автором запропоновано стратегічні елементи, які формують програму технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки (с.158), що дозволило виокремити два ключових напрямки економічного оцінювання ефективності відновлення авіаційної техніки (с.161, с.173); запропоновано провести економічне оцінювання ефективності інформаційної системи відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами (с.162-168), що дозволило провести розрахунки інтегрального показника економічної ефективності використання інформаційної системи із автоматизації управління відновленням авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами (с.169); запропоновано провести економічне оцінювання ефективності людського капіталу авіаремонтних підприємств (с.174-181), що дозволило представити графіки взаємозалежності показників (с.187-191) та представити бальну оцінку ефективності використання людського капіталу авіаремонтними підприємствами (с.192); представлено схему станів і переходів авіаційної техніки (с.196), на основі якої запропоновано рівні економічної ефективності відновлення авіаційної техніки (с.200).

У висновках дисертант логічно та послідовно представляє результати дисертаційного дослідження, які є достатньо обґрунтованими і мають наукову достовірність.

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи, опублікованих Калиновським Андрієм Олеговичем наукових праць та автореферату опонованого дисертаційного дослідження випливає, що основні наукові положення, висновки та пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною. Серед найбільш суттєвих наукових результатів дисертації на особливу увагу заслуговують такі:

1) запропоновані інтегральні показники, які дозволять оцінити економічну ефективність відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами в інформаційній сфері (с.169) та у сфері ефективності роботи людського капіталу (с.192-193);

2) удосконалено метод оцінювання економічної ефективності інформаційної діяльності авіаремонтних підприємств з урахування оцінки властивостей інформації в діючій інформаційній системі авіаремонтних підприємств, технічного оснащення та кадрового забезпечення інформаційної системи авіаремонтних підприємств (с.162-168);

3) удосконалено метод підвищення економічної ефективності відновлення авіаційної техніки шляхом оптимізації застосування людського капіталу авіаремонтними підприємствами та систематизації видів комплексної стратегії розвитку підходів щодо відновлення авіаційної техніки (с.170-193);

4) набули подальшого розвитку понятійно-категорійний апарат у сфері економічної ефективності оцінювання технічної експлуатації авіаційної техніки й управління процесом відновлення авіаційної техніки шляхом включення авторського трактування дефініцій: “відновлення авіаційної техніки”, “економічна ефективність”, “якість відновлення” (с. 37-55, 55-63, 64-67);

5) удосконалено класифікацію чинників, що впливають на економічну ефективність відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами, яка доповнена автором такими класифікаційними ознаками, як “характер зв’язку з результативним показником” (детерміновані та стохастичні чинники) та “за результативним показником”(с.83);

б) подано рекомендації щодо маркетингового дослідження світової системи авіаційного транспорту з виділенням основних тенденцій авіабудування та авіап перевезень і, на цій основі, прогнозування попиту на послуги з технічного обслуговування та відновлення авіаційної техніки з врахуванням стандарту MSG-3 (для розробки планових завдань техобслуговування і проміжків між обслуговуваннями, який застосовується регулюючими органами, виробниками і авіаремонтними підприємствами) та практики застосування сучасних програмних продуктів із автоматизації управління технічним обслуговуванням авіаційної техніки (с.87-114).

Значення одержаних результатів для науки й практики

Теоретичне значення результатів роботи полягає в поглибленні наукових поглядів на формування системи економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами. Практична значущість дисертації обумовлена впровадженням результатів дослідження у діяльність Державного підприємства “Львівський державний авіаційно-ремонтний завод”, Державного підприємства “Конотопський авіаремонтний завод “АВІАКОН”, Державного підприємства “Одеський авіаційний завод”, Державного підприємства “Луцький ремонтний завод “Мотор”. Крім того, результати дослідження використовуються в навчальному процесі при викладанні дисципліни “Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства” у Національному університеті “Львівська політехніка”.

Аналіз літератури, використаної в дисертаційному дослідженні та відповідність дисертації встановленим вимогам

Основні результати дисертаційної роботи достатньою мірою висвітлені у 28 наукових працях загальним обсягом 9,19 друк. арк., з них особисто автору належить 7,17 друк. арк. У наукових фахових виданнях України опубліковано 8 праць (з них 2 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, 1 стаття у іншому виданні, яке включене до міжнародних

наукометричних баз даних, 14 тез доповідей на науково-практичних конференціях та симпозіумах, а також 4 статті, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Слід відмітити також, що здобувач приймав участь у численних науково-практичних конференціях і виступав на них із доповідями та повідомленнями. В опублікованих працях відображені основні наукові положення та результати дисертаційної роботи. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Відповідні публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які автор виносить на захист.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Її загальний обсяг – 266 сторінок друкованого тексту (з них основного – 184 сторінки). Вона містить 34 таблиці та 37 рисунків, список використаних джерел із 248 найменувань на 27 сторінках та 15 додатків на 26 сторінках. Структура, обсяг і оформлення дисертації відповідає вимогам, встановленим МОН України до таких наукових робіт. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації, сформульовані висновки та рекомендації висвітлюють наукові та практичні положення дисертаційної роботи.

Дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їхнього сприйняття. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Наголошуючи на значущості рецензованого дисертаційного дослідження, погоджуючись і визначаючи правильність більшості аргументів, слід звернути увагу на окремі дискусійні моменти та висловити наступні зауваження до

роботи:

1) у першому розділі роботи автор недостатньо уваги приділяє дослідженню взаємозалежності ремонту авіаційної техніки та можливостей її модернізації (с.48), що потребує додаткового дослідження та визначення впливу такої взаємозалежності на економічну ефективність відновлення авіаційної техніки;

2) при визначенні послідовності технологічного процесу відновлення авіаційної техніки (с.53) автор пропонує основні етапи такого процесу, не розкриваючи при цьому економічних аспектів кожного етапу;

3) досліджуючи світовий авіаційний ринок (с.87-104), автору доцільно було б дослідити державні програми підтримки іноземних авіаремонтних підприємств та визначити їхню роль у формуванні економічної ефективності їх діяльності та конкурентоспроможності на світових ринках;

4) запропоновану автором систему елементів авіаційно-технічного комплексу України (с.105) доцільно розвинути та дослідити роль кожного представленого елемента у формуванні економічної ефективності відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами;

5) крім розрахунку показників економічної ефективності інформаційної системи авіаремонтних підприємств управління за попередні роки (с.162-169), доцільно було би представити прогнози на майбутні періоди;

6) для інтерпретації результатів розрахунків інтегральних показників економічної ефективності людського капіталу авіаремонтних підприємств (с.183) автор використав результати діяльності лише вітчизняних авіаремонтних підприємств. Доцільно було б, зважаючи на глобалізаційні процеси в авіаційній галузі, включити у шкалу оцінювання результати діяльності провідних іноземних авіаремонтних підприємств.

Зазначені зауваження не применшують теоретичної та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

МОН України

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дає змогу зробити висновок про те, що дисертація Калиновського Андрія Олеговича на тему “Економічне оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами” є самостійною завершеною науковою працею, у якій одержано науково обґрунтовані результати і забезпечено вирішення важливого з теоретичної та прикладної точок зору наукового завдання щодо розроблення теоретико-методологічної та методико-прикладної бази економічного оцінювання відновлення авіаційної техніки авіаремонтними підприємствами.

Дисертаційна робота Калиновського А. О., відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), повною мірою відповідає вимогам нормативних документів МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (зокрема, пп. 9, 11, 12 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567). Це дає можливість сформулювати висновок, що автор дисертаційної роботи Калиновський Андрій Олегович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері

Тернопільського національного технічного

університету імені Івана Пулюя

кандидат економічних наук

Т. І. Кужда

Підпис засвідчую:

вчений секретар вченої ради,

Тернопільського національного технічного

університету імені Івана Пулюя

Г. М. Крамар